

# Els que he trobat pel camí

per Mn. GEIS

## JOSEP M<sup>a</sup> FOLCH i TORRES

Que en som de lluny d'aquells temps que Josep M.<sup>a</sup> Folch i Torres, l'enginyós escriptor de tantes pàgines de lectura per a infants i adolescents —narracions, novel·les...— era l'ídol d'una joventut romàntica, idealista i entusiasta!

Recordo la rebuda apoteòsica que l'estol juvenil de Girona li dedicà en la seva visita a la immortal ciutat el dia de Pasqua de 1922. Una rebuda semblant a tantes altres amb què era obsequiat en les seves visites a molts altres pobles i ciutats on grups de joves —nois i noies— estaven adscrits al moviment de dignificació cívica i espiritual que ell havia fundat i acabdillava: grups batejats amb el nom de "Pomells de Joventut".

La premsa ciutadana es feia ressò dels festivals organitzats en ocasió de la seva —m'atreveixo a dir— "pastoral visita. Jo, aleshores, un estudiant que ja feia tímides incursions al Parnàs, li vaig dedicar, des de les pàgines del "Diario de Gerona", una sentida cinquena, que feia:

*Vós sembreu amb coratgia  
llavor santa de virtut  
i aplegueu, en ufania,  
llur fruitosa floralia:  
els "Pomells de Joventut".*

Aquesta cinquena anava encapçalada amb la següent dedicatòria: "Salutació al Mestre. A En Josep M.<sup>a</sup> Folch i Torres, amb motiu de la seva primera visita als 6 "Pomells de Joventut" de Girona".

\* \* \*

Quan jo vaig arrelar a Sabadell, els "Pomells de Joventut" ja havien, dictatorialment, desaparegut de Catalunya.

Aquell moviment juvenil tenia 2 enemics: el sector irreligiós o simplement arreligiós hi sentia "fortor" d'enemics; el sector polític imperant hi sentia "tuf" de catalanisme. Els "Pomells de Joventut" morien trepitjats per l'enemic segon.

Però em consta que a Sabadell havien tingut una esplèndida/florida. Encara en vaig percebre rastre... Justment vaig



tenir gran relació i amistat amb el principal promotor d'aquell moviment a la Ciutat, Mn. Josep Cardona.

Repasseu la premsa local de l'època; fullegeu els volums de "Garba", l'esplèndida revista literària que sortia aleshores... i ja ho veureu.

Aquell moviment juvenil encara no ha trobat el seu historiador a la Ciutat. Ofereixo el tema als estudiants que en cerquen per a les tesis o tesines llurs... Ultra la investigació documental, encara serien a temps d'informar-se de viva veu enquestant ciutadans supervivents d'aquells rengles...

\* \* \*

Josep M.<sup>a</sup> Folch i Torres fou l'home de la revista infantil de tanta difusió com era "En Patufet". El seu nom ha passat a la història de la nostra premsa vinculat al nom d'aquest simpàtic setmanari. No en fou ell el fundador: havia aparegut l'any 1904, per iniciativa d'aquell gran folklorista barceloní Aureli Capmany, que jo vaig conèixer i tractar, als seus darrers anys, a través del meu admirat amic —gran amic seu— l'il·lustre músicòleg Mn. Francesc de P.

Baldelló. He dit gran folklorista: gran desena ensitjada en una petita estatura. Home inquiet, incansable, barceloní de la vella Barcelona, la bondat del qual anava íntimament aparellada amb el seu bon humor, una mica sornaguer.

L'any 1909, Folch i Torres entrà a formar part de la redacció d'"En Patufet". Havia començat com a col·laborador i arribà a fer-hi tres seccions i, a més a més, hi publicà, amb absoluta regularitat, una sèrie de novel·les en folletons enquadernables. De simple col·laborador, passà a ser-ne el director.

La guerra civil esclatada el 1936 va donar puntada de peu a moltes coses. Morí "En Patufet", i Josep M.<sup>a</sup> Folch i Torres conegué l'amargor de l'oblit i de l'ostracisme. Però molts d'aquells joves que ell havia ajudat a formar espiritualment a través de les seves tan celebrades "Pàgines viscudes" i que s'havien agrupat entorn de la seva figura en els "Pomells de Joventut", procuraren fer-li una vellesa menys ombrívola. I ja no diguem de la bona companyia de què es veié rodejat amb la seva nombrosa fillada, de la qual ha sortit l'admirat novel·lista Ramon Folch i Camarasa, l'amor del qual al seu il·lustre progenitor li inspirà aquell llibre, regalant de tendresa, "Bon dia, pare", que ha estat tan llegit.

En plena decadència física —no intel·lectual— fou requerit pels seus joves d'ahir a pujar a l'escenari de mantes festes literàries de caire juvenívol, celebrades, sense gaire publicitat, atesa la persecució que el nou règim havia desencadenat sobre la nostra llengua i que encara cuejava...

En una d'aquestes festes, el vaig veure, per darrera vegada, ja molt decrepit, però encara amb aire jovial. Fou a Castellterçol, el 8 de maig de 1949, a la festa del repartiment de premis dels primers Jocs Florals Infantils i Juvenils que es celebraven a la postguerra, que vingué a presidir-hi. Dic vingué, amb tota propietat, perquè vaig actuar-hi de vocal del jurat qualificador, en companyia dels amics Felip Graugés, Manuel Bertran i Oriola i Josefina Tura de Bertran. El Secretari i ànima d'aquell certa-

men fou el castellterçolenç Joan Sagalés i Anglú, prou conegut a Sabadell.

Cal dir que Folch i Torres pujà, a dures penes, a l'escenari, sostingut per dos dels més adictes "ex-joves" de la localitat seguidors i admiradors seus.

Tomàs Roig i Llop, 3 anys després de la mort de Folch i Torres, publicà una emocionada biografia d'aquest prolífic escriptor, amb el pseudònim de Miquel de Girona. L'amic Roig em justificava, en una carta, el sentit d'aquest pseudònim, dient que Miquel era el seu tercer nom de pila, i Girona la ciutat enyorada de la seva adolescència. I és que, si bé va néixer a Barcelona —el seu pare era Mestre Nacional de Sarrià de Ter—, visqué a Girona dels 2 als 16 anys, els "anys d'or de la vida", com ell es complau a qualificar-los.

Aquesta biografia, publicada l'any 1953 per l'Editorial Freixinet, fou llorjada amb el "Premi Pelfort" de la "Sociedad Económica Barcelonesa de Amigos del País". Aquesta edició s'exhaurí ràpidament. En ella, acompanyat d'un ditiràmbic comentari, l'autor reproduïa un sonet que jo havia escrit en un Album d'Autògrafs obert a Folch i Torres, els darrers anys de la seva vida, a guisa d'homenatge, per una plèiade d'escriptors amics i admiradors del Mestre. M'abelleix de transcriure'l.

A Josep M.<sup>a</sup> Folch i Torres  
creador de mons de poesia

*Quins mons encara heu enterrat amb  
/vós,*

*oh, creador de mons de poesia  
per on campà la meua minyonia  
i on ens trobàvem, vós i jo, tots dos!*

*Mons irreal, castells de fantasia,  
on triomfava sempre el virtuós  
i on, fins, cobrava un aire bondadós,  
sovint, l'esclau de la dolenteria.*

*Quantes vegades, ombra de l'infant  
que en mi morires, ressurgent, petjaves  
terres d'"El Rei de les Muntanyes  
/Blaves"!*

*Quantes vegades, tot volant, volant,  
ombra d'ahir, reviviscent, t'enlaïres  
a la percaça d'"El gegant dels aïres"!*

(Aquest sonet ha estat reproduït recentment en un fascicle editat per la "Jovenut de la Faràndula de Sabadell" en ocasió d'un homenatge tributat a Folch i Torres arran del centenari del seu naixement).

L'obra de Folch i Torres, dedicada principalment a la infància i a la jovenut, tingué els seus detractors. Deien que, després, la vida ensenyava als joves lectors de les "novel.les rosa" que les coses no sempre sortien tan planeres. No deixa d'ésser això una veritat, però, qui sap si molts joves de la nostra terra, nodrits amb el pa sentimental d'aquella literatura, van conservar la moral en la

guerra civil de 1936. Robert Saladrigas en una intervü a Josep Miracle, escriptor, amic i editor de Folch i Torres, preguntava: "¿Ha medido la posibilidad de que si tal vez los adolescentes actuales aman la violencia, es porque no han tenido oportunidad de tener a mano obras similares a las de Folch i Torres?"

El curiós del cas és que Folch i Torres debutà com escriptor fent novel.lla realista, però, en ingressar a la redacció del setmanari infantil "En Patufet", canvià absolutament de rumb. ¿Fou un sacrifici, més que una convicció o una convicció més que un sacrifici a favor de l'educació d'infants i adolescents?. M'atreviria a dir que hi hagué quelcom, tal vegada molt, de les dues coses.

La família Folch ha estat una família d'escriptors: els germans del nostre biografiat, Manuel, Mestre en Gai Saber (un dels fundadors d'"El Cucut") i Joaquim, il.lustre arqueòleg, i el fill de Josep M.<sup>a</sup> el celebrat novel.lista Ramon Folch i Camarasa.

La "Biblioteca Patria", de Madrid, l'any 1907, premià i publicà, traduïda al castellà per Angel Guerra, la novel.lla de Josep M.<sup>a</sup> Folch i Torres, "L'ànima en camí".

Folch i Torres també féu ús d'alguns pseudònims: "El narrador gentil, Jim-Fit...".

Nat a Barcelona, el 29 de febrer de 1880, moria la mateixa ciutat el 15 de desembre de 1950. ■



## A SANT JORDI (Prec de conhort)

Dia de roses, avui: Sant Jordi altre temps les portava;  
n'eren curulls, a vessar —tots els voltants de la Seu!  
A la terra enyorada, aquest any, s'ha follat primavera;  
però florida té, al cel, —gran més que mai— de clavells.  
De clavells que de sang van porprats, vera sang de martiri:  
cada família, un esqueix —cada parròquia, un ramell.  
Feu-la vosaltres, germans coronats, davant Déu la gran festa,  
la bella festa pairal —de Catalunya ara absent;  
Feu-la ben ampla, tots junts, al voltant del brau cavaller nostre;  
intercediu, a desdir, —pels que en fretura heu deixat;  
intercediu, sense treva, ben fermes, prop la nostra Madona;  
vàlid serà el vostre prec; —terme tindran els neguits;  
i altra vegada, aviat, als jardins de la gent catalana,  
per coronar el sant Patró —roses porprades hi haurà.

Milano, 23 d'abril de 1937  
Josep M.<sup>a</sup> Llovera

Composició, fins ara inèdita, escrita lluny de la Terra enyorada, en lluita fratricida, per l'insigna humanista Dr. Josep M.<sup>a</sup> Llovera, traductor dels himnes litúrgics i dels poemes clàssics grecs i llatins en adaptació de la mètrica greco-llatina dels originals a la nostra llengua.

Amb ell (gran amic seu) col.laborà el nostre il.lustre concitadà Mn. Lluís Carreras, en la versió de la "Sinopsis Evangèlica" del P. Lagrange; publicada gràcies al mecenatge de Francesc Cambó.